

De Vader en de Zoon

7

Raymond R. Hausoul

Het komt tegenwoordig wel eens voor dat christenen denken dat alleen de Heer Jezus God is. God de Vader heeft in hun beperkt Godsbeeld geen enkele plaats en God de Geest woont volgens sommigen zelfs alleen in de pinkstergemeenten. Vooral bij de gebeden valt dit dan op. Zo wordt er gebeden: 'Vader, ik dank U dat U voor mijn zonden aan het kruis bent gestorven', of 'Heer Jezus, ik dank U dat U uw Zoon hebt gezonden naar deze wereld.'

Juist vanwege zulke chaotische beelden willen we ons deze keer concentreren op wat de Bijbel ons vertelt over God de Vader.

HET VADERSCHAP IN DE RELIGIES

Zowel in het primitieve animisme als in de socratische en platonische filosofie werd reeds honderden jaren voor de komst van Christus over het vaderschap en zoonschap van de goden gesproken. Sommige Griekse legenden verklaarden deze vader-zoon-

relaties zelfs op een seksistische wijze. Zo waren mensen ontstaan doordat een godheid geslachtsgemeenschap had gehad met een sterfelijke vrouw. Op deze wijze beweerden hele volkstammen nakomelingen te zijn van een bepaalde godheid. Vanuit deze kennis is het opvallend dat de Bijbel dit soort verklaringen

niet kent. De Schrift lijkt daarmee te suggereren dat we bovengenoemde 'legenden' niet kunnen gebruiken als beschrijving voor onze relatie met de Vader. Niet onze menselijke gedachten over het vaderschap zijn maatgevend voor God, maar Gods Vaderschap voor ons vaderschap.

>>

GODS VADERSCHAP IN HET OUDE TESTAMENT

Als we beseffen dat in het Nieuwe Testament meer dan tweehonderd keer over God de Vader wordt gesproken (waarvan ongeveer 180 keer door de Heer Jezus), is het opvallend dat het Oude Testament hier slechts zestien keer over spreekt (Dt32:6; 2Sm7:14; 1Kr17:13; 22:10; 28:6; Ps68:5; 89:26; 103:13; Js63:16 (2x); 64:8; Jr3:4,19; 31:9; Ml1:6; 2:10). God de Vader wordt daarbij beschreven als een Vader die zijn zoon, het volk Israël, liefheeft. Deze relatie wordt hoofdzakelijk door respect en eerbied gekenmerkt en minder door liefdevolle nabijheid. Het tedere verlangen van God de Vader naar het volk vinden we wel terug in het Oude Testament (bijv. Jr31:18-20), maar dit verlangen zal pas door de komst van de ware Zoon volledig worden geopenbaard.

8 DE PLAATS VAN DE PROJECTOR

Voor de Heer Jezus spreekt over God als Vader. Daarbij wijst Hij erop dat onze maatschappelijke voorstelling over Gods Vaderschap opnieuw dient te worden te gedefinieerd. Onze eigen geschiedenis heeft namelijk wezenlijk invloed op het beeld dat we van God de Vader hebben. Als we slechts enkele minuten tot een groep mensen over God de Vader spreken, proeven we al snel dat er gevoelens bij de toehoorders opkomen die dieper gaan dan het cognitieve denken. Het is onmogelijk te spreken over God de Vader zonder daarbij emoties bij de ander op te roepen. De ervaring met onze eigen aardse vader is namelijk maar al te vaak maatgevend voor ons beeld over God de Vader. Hierdoor lopen we het gevaar om vooral datgene bij God de Vader te benadrukken dat we zelf het meeste waardeerden of misten bij onze eigen aardse vader. Als we bijvoorbeeld een vader hebben die veel geduld en

liefde voor ons heeft, zouden we ons ook God de Vader kunnen voorstellen als Iemand die veel geduld en liefde heeft. Als we dit echter te zeer benadrukken en onze aardse vader ook nog zeer toegeeflijk is, kan dit ertoe leiden dat we moeilijkheden hebben met het straffende en rechtvaardige

afbeelding van de Vader te zijn was zijn eigen Zoon (Mt17:5; Ko1:15). De norm voor het menselijke vaderschap en zoonschap wordt bepaald door de relatie tussen God de Vader en God de Zoon. De liefde waarmee de Heer Jezus werd geliefd en waaraan Hij Zich toevertrouwde was geen

Er is dus geen perfecte afbeelding van God de Vader op aarde. De enige Persoon die goedkeuring vond om een afbeelding van de Vader te zijn was zijn eigen Zoon

beeld van God de Vader. Dan zou dus dat wat we het meeste bij onze eigen vader benadrukken ertoe kunnen leiden dat we God de Vader alleen nog maar zien als een 'chocolade'-vader. Het is van groot belang dat we ons deze invloed realiseren, als we spreken over God de Vader. Niemand van ons heeft een perfecte aardse vader gehad. De ideale vader bestaat niet op aarde, maar bevindt Zich in de hemel. De projector moet dus niet verondersteld worden vanuit de aarde op de hemel gericht te zijn. Wij kunnen niet met onze eigen voorstellingen de goddelijke maatstaf bepalen. De projector staat in de hemel en wordt op onze aarde gericht. Net zoals de projector zijn beeld op de muur projecteert, projecteert God zijn Vaderschap op deze aarde. Gods beeld bepaalt ook de menselijke maatstaf. Karl Barth omschrijft dit als volgt:¹ 'Het is (...) niet zo dat allereerst het menselijke vaderschap aanwezig is en dan een goddelijk Vaderschap wordt ontwikkeld. Het is precies omgedraaid. Echt en recht Vaderschap woont in God en van dit Vaderschap leidt zich af wat wij onder de mensen kennen als vaderschap.'

Er is dus geen perfecte afbeelding van God de Vader op aarde. De enige Persoon die goedkeuring vond om een

andere liefde dan die van de Vader. En de autoriteit die Hij uitoefende was geen andere autoriteit dan die van de Vader. Juist door dit beeld dat de Zoon ons van de Vader toont, wordt ons vervormde vaderbeeld gecorrigeerd en vernieuwd.

ABBA, VADER

Het Aramese woord *abba* ('lieve vader') vinden we pas voor het eerst in de hof van Gethsemane. Daar wordt het in de donkere schaduw van het kruis geuit door de geliefde Zoon (Mk14:36). Het is de Zoon die ons de Vader openbaart. Daarbij leert de Heer Jezus ons niet dat God nu de Vader van iedereen is. 'Vader' betekent niet 'Schepper'. Gods Vaderschap is namelijk niet geopenbaard aan ongelovigen; dat geheim wordt pas erkend door geloof en bekering. God is in de eerste plaats de Vader van de Heer Jezus Christus. Het 'Onze Vader' is daarom niet het gebed van alle mensen, maar het gebed van de discipelen die Hem navolgen die in de hof het woord *abba* uitsprak.

Opvallend daarbij is dat het Markus-evangelie niet de formele Griekse uitdrukking *patér* ('vader'), maar het alledaagse Aramese woord *abba*, in het gesprek van de Zoon met de Vader gebruikt. Zelfs in het Aramees was

abba niet de formele uitdrukking voor 'vader'. Het was veeleer het woord dat het kleine kind gebruikt binnen de nauwe familiekring. Dit woord werd nergens in het Oude Testament en in het late jodendom voor God gebruikt. Jeremias schrijft:² 'We kunnen met zekerheid zeggen dat in de omvangrijke gebedsliteratuur van het jodendom – of het nu om een liturgisch of om een persoonlijk gebed gaat – nergens *abba* gebruikt wordt als aanspreekvorm voor God.' Deze vertrouwde uitdrukking wordt alleen gebruikt door degenen die de Vader hebben leren kennen door de Zoon. Daarbij moeten we voorzichtig omgaan met de vaak gehoorde these dat de vertaling van het Aramese *abba* gelijk is aan ons hedendaagse 'papa'. Zo schrijft Moule:³ 'Jezus spreekt zijn hemelse Vader wel in een buitengewone vertrouwelijkheid aan, maar trekt geen voordeel uit deze familiale nabijheid. Hij gebruikt het woord *abba* om zijn gehele gehoorzaamheid tot God te brengen. Dit vertrouwelijke woord veronderstelt niet per se een familiale omgang, maar toont ons het diepste en vertrouwelijkste respect.' Zowel Moule als Jeremias zijn van mening dat de beste vertaling van *abba* 'lieve Vader' luidt. De Vader in de Bijbel is dus geen toegeeflijke papa die we kennen vanuit de twintigste eeuw, maar Iemand die het volste recht heeft om zijn kinderen aanwij-

in de overbekende gelijkenis van de verloren zoon zien we deze gedachte terug (Lk15:11-32). De oudste zoon blijft levenslang afhankelijk van de vader. Ondanks dat we daarbij kunnen twijfelen aan zijn hartsgesteldheid, doet hij uiterlijk datgene wat van alle zonen wordt verwacht: in het huis van de vader blijven en onder zijn aanwijzingen en in zijn nabijheid werken. Zolang de vader leeft is de zoon verplicht hem te eren.

DE VADER ALS OORSPRONG EN DOEL VAN ALLES

De Bijbel spreekt over de Vader als de oorsprong van alles. Hij is de oorsprong van de schepping, het verlossingswerk en het oordeel, en ook het doel van alles.

Vanuit de Vader zijn de Zoon en de Geest uitgegaan, maar de Bijbel toont ons ook dat er geen werk van de Vader bestaat dat niet het werk van de Zoon en de Geest is. In de schepping handelt de Vader niet zonder de Zoon en de Geest (Gn1:2; Ps104:30; 1Ko8:6), in de verlossing handelt de Vader niet zonder de Zoon en de Geest (Rm8:15; 15:13; 1Ko6:11; Gl4:6; Ef1:5,11,13; 1Pt1:3) en in de toekomst handelt de Vader niet zonder de Zoon en de Geest (Rm8:11; 1Ko15:24; 1Th1:10).

Juist God de Zoon heeft ons de Vader bekendgemaakt. Gods Vaderschap

der Christus zouden we geen enkele mogelijkheid hebben om tot de Vader te naderen (Jh14:6; Ef2:16).

Alleen door de vrijwillige gave van God de Heilige Geest die dat erfahrbaar maakt wat Christus voor ons verworven heeft, weten we dit. Voordat we *abba* kunnen zeggen, moet de Geest dit in ons hart hebben gezegd (Rm8:16; Gl4:6). De Geest komt dus van de Vader en brengt ons in relatie met de Vader (Hd1:4). Hij gaat uit van de Volkomene om ons volkomen te maken.

We vinden in het Nieuwe Testament bijvoorbeeld geen onafhankelijk rijk van de Geest. De Geest heeft geen eigen koninkrijk, maar is geheel onderdanig aan het rijk van de Vader en de Zoon. Wat voor de gelovigen consequent betekent dat iedere geestelijke ervaring alleen in het licht van de Drie-eenheid kan worden beoordeeld. Alles wat de Geest doet, dient steeds in verband te worden gezien met datgene wat de Vader en de Zoon doen (1Jh4:2-3).

Het koninkrijk van de Zoon en de Geest ontwikkelt geen eigen patroon, maar is geheel in overeenstemming met het Rijk van de Vader. Daardoor kan de Zoon zeggen: 'Wees dan volmaakt zoals uw Vader in de hemelen volmaakt is' (Mt5:48). Deze prachtige kroon in de Bergrede stelt de Vader aan ons voor als maatstaf en voorbeeld voor de christelijke volkomenheid. Want door deze volkomenheid wordt op de aarde de Vader verheerlijkt ter eer en glorie van zijn Naam. ■

Hij gebruikt het woord *Abba* om zijn gehele gehoorzaamheid tot God te brengen.

zingen te geven en absolute gehoorzaamheid van hen te verlangen. Dat hierbij ook het aspect van vertrouwelijkheid hoort, doet daar niets van af. Op deze wijze spreekt het Nieuwe Testament over God de Vader. Hij is de landman die de ranken onderhoudt (Jh15:1) en de Vader die zijn kinderen tuchtigt (Hb12:10). Vooral

wordt daardoor het middelpunt van ons christelijke leven. We staan in relatie met de Zoon en de Vader. Deze kennis over Gods Vaderschap en ons zoonschap is niet enkel het resultaat van theologische kennis. De openbaring van de Vader door de Zoon is puur een genadegave (Mt11:27), oftewel een *charisma* ('genadegift'). Zon-

1. K. Barth, *Dogmatics in Outline*, (SCM, 1949), 43.
2. J. Jeremias, *New Testament Theology, Vol. I*, (SCM, 1971), 65.
3. C.F.D. Moule, *The Holy Spirit*, (Mowbrays, 1978), 29.